

Економски билтен

Економска реформа и
обнова
Босне и Херцеговине

Овај Економски билтен објављен је у складу са овлашћењима
лорда Paddy Ashdown-а, Високог представника.
Главни уредник: Patrice Dreiski, Замјеник Високог представника и шеф
економског одјела, OHR;
Технички уредник: Almira Kulagić, економско одјељење, OHR;
Дизајн: Samir Mujković, одјел за ресурсе, ICT секција, OHR.

Изданје 6. Број 4
Октобар 2003

За питања и објашњења молимо контактирајте:
economic.newsletter@ohr.int

Садржај:

1. Нови прагматизам који доноси побољшања пословне климе у босни и херцеговини
2. Пореска политика
3. Саобраћај
4. Bulldozer
5. Сектор енергетике
6. Буџети
7. Приватизација
8. Сектор социјалне заштите
9. Цивилна авиација
10. Пољопривреда
11. Телекомуникације
12. Сектор банкарства
13. Регионалне канцеларије
14. Законодавство везано за пословно окружење
15. Преглед макро-економске ситуације у бих
16. Економски показатељи БиХ

НОВИ ПРАГМАТИЗАМ КОЈИ ДОНОСИ ПОБОЉШАЊА ПОСЛОВНЕ КЛИМЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

У посљедњем кварталу дошло је до значајног напретка у побољшању пословне климе у Босни и Херцеговини.

30 септембра, Вијеће министара усвојило је нацрт Закона о индиректном опорезивању, који је сада достављен Парламентарној скупштини. Овај ће закон обезбиједити Босни и Херцеговини модеран фискални систем без кога не може доћи до самоодрживог привредног развоја. Када овај законски акт буде усвојен представљаће стратешки пробој у економској обнови земље.

12 септембра Координациони одбор за економски развој и европске интеграције, у коме су министри за економска питања на државном и ентитетским нивоима, саслушао је презентације стручњака из Мађарске те Србије и Црне Горе о успјешним стратегијама које су они у својим земљама примјењивали како би превазишли структуралне препреке приватизацији. До сада, приватизација је дала само скромне резултате у Босни и Херцеговини – тако да је читав процес стекао лошу репутацију, и људи су почели да га повезују са политичком корупцијом, финансијским триковима – а није успио да отвори могућности за улазак инвестиција које су овој земљи толико пријеко потребне. На тој сједници 12 септембра Координациони одбор је постигао сагласност о оснивању радне групе која ће окупљати стручњаке из ентитетских агенција за приватизацију и надлежних министарстава да би предлагала практична рјешења за правне и административне препреке које су до сада до крајњих граница искомпликовале приватизацију. Радна група ће свој први извјештај поднијети крајем године.

29 септембра у Сарајеву су премијер Федерације Босне и Херцеговине Ахмет Хаџипашић и министар финансија Федерације Босне и Херцеговине Драган Вранкић објелоданили извјештаје специјалног ревизора за БХ Телеком и ХПТ Мостар. Два дана касније, у Бања Луци, премијер Републике Српске Драган Микеревећ објелоданио извјештај специјалног ревизора за Телеком Српске. Налази тих прегледа финансијских извјештаја о пословању рађени су на сличан начин на који је то извршено у случају Електропривреда, водопривреда и бироа за запошљавање. Ови извјештаји окривају упорност једног застарјелог начина мишљења, културу привилегија и партијске повезаности (што је у осталим земљама Средње Европе већ давно напуштена пракса) а тендерски поступци проводе се тако што се иде на руку онима који су у кругу, а не корисницима, људи на вишим руководним положајима раде без адекватног надзора, књиговодство се води на недовољно јасан начин, а администрација је прегломазна и неефикасна.

Премијери су се сходно томе обавезали да ће до краја године донијети законодавство о управљању предузећима које ће ојачати сигурносне механизме, а затворити могућности за просторе кроз које се тренутно успјешно провлаче малверзације приликом управљања. Овим законима успоставиће се детаљан кодекс понашања за све упосленике у јавним предузећима, од предједавајућег па на доле, а мораће се успоставити и унутарња контрола и строг процес одобравања када су у питању набавке, расподјела добити и придржавање пословног плана. Предузећа ће бити обавезна да сачињавају финансијске извјештаје у складу са међународним књиговодственим стандардима – што значи да све до посљедње КМ треба правдати. Према новим прописима ће бити сасвим јасно да чланови одбора морају разумјети своје правне обавезе. Ако буду морали преузети одговорност по неким питањима, не могу говорити да је то било без њихова знања. А ако сами буду кршили прописе подлијегаће плаћању казни, или ће им, ако се ради о озбиљнијој ситуацији, бити одређена затворска казна.

Увјерен сам да бисмо могли бити свједоцима почетка промјене у начину размишљања озбиљних политичара, што је од суштинске важности за стварну реформу. Органи власти почињу да показују знаке прагматизма и концентрације који би могли постати темељним грађевним материјалом за успостављање позитивног пословног окружења. Ако се у овоме буде устрајало отвориће се пут улагачима и подузетницима за преобликовање економског пејзажа Босне и Херцеговине, што би донијело стварну корист за грађане отварањем нових радних мјеста и услуга.

Амбасадор Donald. S. Hays, потпис.
Први замјеник Високог представника

ПОРЕСКА ПОЛИТИКА

**Вијеће министара Босне и Херцеговине усваја
Нацрт закона о индиректном опорезивању Босне
и Херцеговине.**

На сједници од 30 септембра 2003 године

Вијеће министара Босне и Херцеговине једногласно је усвојило Нацрт закона о систему индиректног опорезивања Босне и Херцеговине. У претходном броју овог билтена изнесен је детаљан опис одредби овога закона у форми нацрта.

Вијеће министара Босне и Херцеговине позвало је и Представнички дом и Дом народа Босне и Херцеговине да по хитном поступку усвоје овај закон, како би процес обједињавања царинских управа, успостављања Управног одбора за индиректно опорезивање и увођења ПДВ-а могло да отпочне. Требало би истакнути да је Вијеће министара направило само једну измјену нацрта овога закона који им је презентирао Високи представник. Измјена се односи на промјену локације једног од регионалних центара Управе за индиректно опорезивање. (УИО) Нацртом предоченим Вијећу министара предвиђало се постојање четири регионална центра Управе за индиректно опорезивање и то у Бањалуци, Сарајеву, Мостару и Брчком. Вијеће министара је одлучило да уместо у Брчком један од ових регионалних центара буде у Тузли. Са практичног становишта, као и са становишта пореске политике, ова промјена неће имати никаквог утицаја.

Од виталног је значаја да нацрт закон у садашњој форми не буде изобличен у току парламентарне процедуре. Континуирана изражена подршка међународне заједнице - кроз финансијске организације и амбасаде - помоћи ће и обезбиједити да до ове реформе доиста и дође.

ТРАНСПОРТ

Жељезнички саобраћај

Важан Округли сто о жељезницама одржан је 2 септембра 2003 године у Сарајеву. Предмет је

била расправа о жељезничком сектору и изради закона о жељезницама Босне и Херцеговине. На округлом столу створен је отворени форум за расправу и подршку процесу израде овога новог закона. Резултат састанка било је успостављање радне групе и преузимање обавезе да се овај закон изради до децембра, а услиједит ће и нови округли сто у коме ће учествовати и међународни стручњаци.

Владе Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине расправљале су о могућности пребацивања транспорта нафте са цеста на жељезнице, али до сада још није донесена никаква одлука у том смислу. Прије рата, већина нафтних деривата превожена је жељезницом, међутим због оштећења на жељезничкој мрежи, транспорт се сада врши камионима. Пошто се жељезничка мрежа обнавља, важно је да се превоз нафтних деривата и тешких материјала сада све више опет пребације на жељезнице. Између осталог, ово би омогућило смањивање субвенција за жељезнице.

Сви фактори који се односе на смањење загушења на цестама, конкуренцију у дистрибуцији нафте, цијене, услуге, контролу квалитета, безбједност и утицај на околиш, а што је најзначајније буџете влада, указују на јаке разлоге за подршку пребацивању превоза нафте и осталих производа жељезницом. Прије више од године дана, Хрватска је одлучила да превоз нафте пребаци на жељезнице, а сама ова промјена је проведена без икаквих штетних посљедица.

Цестовни саобраћај

Координациони тим Вијећа министара задужен за надзор изградње аутопута на Коридору Вц у преговорима је са Босмалом и Владом Хрватске. Очекује се да ће тим стручњака под Министарством комуникација и саобраћаја предложити Вијећу министара Босне и Херцеговине да распише тендер за израду свеобухватне студије изводљивости.

БУЛДОЗЕР КОМИСИЈА

Булдожер Фаза II, која је покренута 4. јуна 2003.г. већ је далеко одмакла. Усвојено је укупно 50 приједлога реформи на три Пленарне сједнице, које су одржане у Сарајеву 29. јула, 11. септембра и 29.

септембра. Правни и други релевантни стручњаци ће прегледати и уобличи́ти те приједлоге до краја октобра. Циљ је да се усвоји свих 50 реформи до краја године – да би се постигао једнак успјех као и у првој фази Булдожера.

Чланови шест регионалних Булдожер комисија и Комисије за пољопривреду су расправљали и одобрили тих 50 приједлога. Њихов заједнички циљ је био да се препоруче практични начини за уклањање бесмислене бирократије или неефикасних прописа, који отежавају вођење фирми и отварање радних мјеста у БиХ.

Примјери тих бирократских и процедуралних запрека улагању обухватају и услов малим фирмама да морају овјеравати своје рачуне у надлежној пореској управи, прије наплате тих рачуна од својих клијената. Тиме се траћи вријеме предузетника и то утиче на проток готовине у фирмама, зато што не могу одмах наплаћивати своје рачуне од клијената. То може угрозити способност малих предузетника да нормално послују.

Још један примјер укључује износ који власти РС наплаћују за издавање дозволе (пored редовне накнаде за регистрацију) трговачким фирмама које желе пословати у иностранству. Док је у Федерацији тај додатни износ 64 КМ, иста накнада у РС износи 1000 КМ. Чини се да нема оправдања за толике накнаде у РС. Оваква пракса дестимулира пословање и инвестиције и подрива јединствени економски простор.

Успостављена је Јединица за хитне реформе (ЕРУ) на нивоу Федерације. РС тренутно успоставља своју ЕРУ. Међутим, Савјет министара БиХ још увијек није успоставило Јединицу за хитне реформе. Све три владе су се обавезале да ће успоставити те Јединице.

Јединице за хитне реформе су састављене од секундарних државних службеника, који ће се побринути да Булдожер приједлози буду усвојени у процедурама влада и парламената и надгледати њихову брзу имплементацију. Они ће представљати директну везу између пословне заједнице и самог срца бх влада. У идеалном случају, Јединице за хитне реформе ће подићи свијест и разумијевање влада за потребе пореских обвезника.

У августу је Булдожер Комисија објавила 200 000 примјерака концизног водича за приватизацију. Тај водич објашњава користи које транспарентан и ефикасан процес приватизације може донијети народу БиХ. Поред тога, водич садржи неколико

примјера приватизираних приватних фирми, из којих се види шта све може постићи успјешан процес приватизације. Ова брошура је дошла до скоро сваког домаћинства у земљи, јер је дистрибуирана као додатак дневним новинама.

Чланке о Булдожер акцији можете наћи на вебситу у ОХР-а ако кликнете на линк: <http://www.ohr.int/ohr-депт/еџон/булдожер-иницијативе/индекс.асп>.

СЕКТОР ЕНЕРГЕТИКЕ

17

септембра у Европској унији у Бриселу

одржан је донаторски састанак на коме је извршен преглед ситуације и смјера у коме иде реформа у сектору електричне енергије у Босни и Херцеговини, њезино везивање са регионалним тржиштем електричне енергије Југоисточне Европе, као и развоја у сектору уопште.

Донатори су поново истакли да проведена пројекта Струја ИИИ те обнова инфраструктуре у Босни и Херцеговини у подручју електричне енергије представља најзначајнији елементат у комплетирању регионалног тржишта енергетике.

Комисија је нагласила значај капацитета Босне и Херцеговина како у погледу преузимања одговорности за спровођење виталних реформи, попут реструктурисања сектора електричне енергије, али и у погледу преузимања активне и одговорне улоге у регионалној сарадњи као што је успостављање и функционисање регионалног тржишта електричне енергије. Важност овога је наглашена као кључни индикатор напретка земље у процесу стабилизације и придруживања.

Досада је остварено неколико успјешних реформских процеса у сектору електричне енергије у Босни и Херцеговини

- Усвојен је државни закон о електричној енергији, а ентитетски усклађени (2002 године)
- Регулатори
3 члана државне регулаторне комисије су постављена (када када)
Регулатор у Федерацији Босне и Херцеговине- чланове комисије именовала је Влада Федерације

Босне и Херцеговине- треба да буду потврђени на парламенту Регулатор у Републици Српској - чланове комисије именovala је Влада Републике Српске – треба да буду потврђени на Народној скупштини Републике Српске

- Усвојени су усклађени акциони планови везани за реструктурисање и у Федерацији Босне и Херцеговине и у Републици Српској
- Нацрти закона о предузећу за пренос електричне енергије и независном оператору система достављени су Вијећу министара

Међутим, на састанку у Бриселу је истакнуто да још много тога треба урадити, поздрављена је улога ОХР-а веза ма за континуирано праћење ситуације везане за provedбу реформског процеса.

БУЏЕТИ

22

септембра Вијеће министара Босне и

Херцеговине усвојило је Нацрт ребаланса буџета. Нацрт ребаланса износи 211,939,624 КМ. Повећање у односу на првобитни износ усвојен за 2003 годину проузрокован је вишком постигнутим у току 2002 године, а и захваљујући порасту прихода владе.

Сам овај буџет је реформски оријентисан, а приоритети везани за тренутне реформе (судски систем, СИПА, СЦММ итд) адекватно се одражавају у нацрту ребаланса.

Сада је овај нацрт достављен Предсједништву, а потом иде на Парламент.

Унутарњи дуг

Реагујући на презентацију ММФ-а, Вијеће министара основало је радну групу о унутарњем дугу. Радна група одржала је свој први састанак 5 августа 2003 године. Има подршку међународне заједнице, која је понудила техничку помоћ.

Радна група се састајала у току мјесеца јула и августа, те сачинила три нацрта закона којима ће се привремено зауставити исплата по основу судских одлука о појединачним случајевима везаним за унутарњи дуг (стара девизна штедња,

потраживања из ратног периода (материјална и нематеријална) те неизмирене обавезе влада до краја 2002 године.)

Ти ће закони владама дати времена да израде стратегију за рјешавање питања унутарњег дуга и доношење потребног законодавства. Провизорни рок је 1 март 2004.

ПРИВАТИЗАЦИЈА

15

сједница Координационог одбора за

економски развој и европске интеграције (Координациони одбор) одржана 12 септембра у Сарајеву била је посвећена приватизацији. На састанку је истакнуто да поновно покретање процеса приватизације представља велики приоритет за органе власти у Босни и Херцеговини. Представници агенција за приватизацију и надлежних министарстава Мађарске те Србије и Црне Горе такођер су присуствовали састанку и изнијели искуства и поуке из процеса приватизације у својим земљама.

Ентитетске владе утврдиле су различите правне, административне и институционалне препреке за успјешан и транспарентан процес приватизације. Значајан посао везан за утврђивање тих препрека већ је урађен, а оперативни документи припремљени су у оба ентитета. Акциони план договорен на Мраковици у јуну мјесецу усвојило је Вијеће министара, а ентитетске владе обавезује да покрену тендерски поступак за најмање по пет стратешких фирми до краја 2003 године и отклоне читав низ препрека успјешној приватизацији.

У свјетлу тога Координациони одбор се сагласио да оснује радну групу чији ће задатак бити да налази и предлаже рјешења за утврђене препреке приватизацијском процесу.

Радна група је свој први састанак одржала 12 септембра. Састоји се од представника агенција за приватизацију из Федерације Босне и Херцеговине те Републике Српске (Златан дедић из Агенције за приватизацију Федерације Босне и Херцеговине и Зоран Дошен из Дирекције за приватизацију Републике Српске.) те представника Министарства за енергетику рударство и индустрију Федерације Босне и Херцеговине и Министарства за привреду, енергетику и развој Републике Српске,

Министарства финансија Федерације Босне и Херцеговине, Министарства финансија републике Српске, Вијећа министара Босне и Херцеговине те Агенције за подстицање страних улагања. Оваква концентрација стручњака из надлежних министарстава даће радној групи техничке и политичке квалитете потребне за бављење фундаменталним тешкоћама у процесу приватизације у Босни и Херцеговини до сада, те предлагање практичних, координираних рјешења која се у најскоријем времену могу примјенити.

СОЦИЈАЛНИ СЕКТОР

Системи бироа за запошљавање Босне и Херцеговине

Прије неких годину дана Свјетска банка покренула је пројекат ревизије свих завода за запошљавање у Босни и Херцеговини. Пројекат су одобриле и мјеродване институције органа власти у Босни и Херцеговини. Свјетска банка ангажовала је PriceWaterhouse Coopers (PWC) да изврши специјалну ревизију завода за запошљавање Босне и Херцеговине.

Ревизорски тим ове куће сусрео се са многобројним препрекама у своме раду. Те су препреке углавном биле у руководству Бироа за запошљавање Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине, гдје се одбијало ревизорима омогућити приступ одређеним кључним информацијама везаним за њихово пословање. На примјер, и Завод за запошљавање Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине спроводили су програме на основу којих су давали позајмнице фирмама са циљем отварања нових радних мјеста. У току 2002 године Завод за запошљавање Федерације Босне и Херцеговине утрошио је око 30 милиона КМ у такве програме. Ревизорима, међутим није био дозвољен приступ информацијама о овим позајмницама.

Осим тога, ревизори су установили да је обим активности Завода за запошљавање Босне и Херцеговине био потпуно нејасан, и да се прихватао одређених задатака који су јасно падали у надлежност Завода за запошљавање Федерације Босне и Херцеговине. Према извјештају ревизора, завод на нивоу Босне и Херцеговине и даље је обављао послове као што су организовање запошљавања грађана Босне и Херцеговине у иностранству и заштита њихових права, праћење

provedbe међународних конвенција и споразума, пружање услуга из домена професионалне оријентације, управљања пројектима и финансирањем програма за преквалификацију незапослених, те управљањем фондовима социјалне заштите грађана Босне и Херцеговине запослених у иностранству (највише у Њемачкој.) Као резултат овога дошло је до парализа активности између Завода за запошљавање Федерације Босне и Херцеговине односно Босне и Херцеговине – закључили су ревизори. Осим тога управљање финансијама и рачуноводствена пракса ни на нивоу Федерације Босне и Херцеговине ни Босне и Херцеговине нису били усаглашени са савременим стандардима везаним за транспарентност, оправданост и ефикасност. Оно што нарочито забрињава је што је Завод за запошљавање Босне и Херцеговине и даље наставио са радом унаоач чињеници да је законито укинут на основу новог Закона о министарствима и осталим управним тијелима те европске дирекције из марта 2003 године. Активности Завода требало је да преузме нова Агенција за рад и запошљавање.¹ И ОХР и свјетска банка стално су потицали Вијеће министара да предузму одговарајуће кораке везане за затварање Завода, покрену истрагу везану за могући корупцију и оснују нову Агенцију за рад и запошљавања Босне и Херцеговине. Неволјност Вијећа министара да се бави овим питањем представља ствар која озбиљно забрињава...

Исто тако и Свјетска банка и ОХР обратили су се Влади Федерације савјетујући их да усвоје извјештаје ревизора и слиједе препоруке које су ревизори дали да би се ова алармантна ситуација у Заводу за запошљавање Федерације Босне и Херцеговине ублажила. Влада Федерације једноставно је закључила да је ревизорски извјештај непотпун, те да се у тренутном облику не може усвојити (једини разлог за непотпуност састоји се у томе што Завод ревизорима није обезбиједио потребне податке.)

Збуњује што нити Вијеће министара Босне и Херцеговине, а ни Влада Федерације Босне и Херцеговине не признају хитност ове ствари. Ниво незапослености и даље је веома висок, а бирои за запошљавање и даље послују неефикасно,

¹ Закон Босне и Херцеговине о Агенцији за рад и запошљавање усвојен је у јулу ове године. Међутим, покретање Агенције не може почети све док Завод за запошљавање Босне и Херцеговине не буде затворен, његова имовина пренесена на Агенцију, те све док Вијеће министара не именује управљачку структуру обе Агенције.

оптерећује их недостатак транспарентности, нездрава политика и слабо управљање.

ЦИВИЛНО ЗРАКОПЛОВСТВО

Генерални директор цивилног ваздухопловства

У јуну је Вијеће министара Босне и Херцеговине

одобрило реструктурисање Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине. Но Вијеће министара није успјело именовати генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство све до октобра.

8 јула 2003 годин Комисија за персонална питања Вијећа министара објавила је имена кандидата за мјесто генералног директора и два замјеника. Комисија састављена од пет чланова стручњака за подручје ваздухопловства (укључујући и два страна стручњака) из Агенције за државну службу, извршила је избор именовања. Потом Вијеће министара није расправљало о постављењима, иако је међународна заједница у неколико наврата од њих то затражила. Као резултат ове ситуације дошло је до суспензије пројекта ЕЦ/ИЦАО, пројекта везаног за изградњу институција. 2 октобра Вијеће министара поставило је Ђорђа Ратковицу за генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, Ђелала Хасечића за замјеника директора и Шефа регулаторног одјељења, те Маринка Шимуновића за замјеника генералног директора и Шефа одјељења за ваздушну навигацију.

Сада у Босни и Херцеговини постоји потребна и адекватно организована машинерија за надзор ваздушног простора и планирање ширења домаћег управљања горњим дијелом ваздушног простора.

БиХ треба да добије нови Закон о цивилном ваздухопловству

Нови нацрт Закона о цивилном ваздухопловству Босне и Херцеговине одобрен је на Вијећу министара 29 јула 2003 године. Закон је усвојен на првом читању Представничког дома 24 септембра, а 30 септембра на Дому народа. Предложено је шест измјена и допуна.

Нови закон омогућује Босни и Херцеговини пуно поштовање прописа и праксе Организације за цивилно ваздухопловство, а омогућиће и оснивање

јединственог органа власти у области цивилног ваздухопловства. При томе ће се радити о јасном раздвајању регулаторних функција Дирекције за цивилну авијацију (БХДЦА) и оперативних функција на ентитетском нивоу - Дирекције за цивилно ваздухопловство Федерације (Фед ЦАД) и Дирекције за цивилно ваздухопловство РС, (РС Цад) те, ако буде потребно, вањских тијела. Усвајање и пуна provedба овога закона такођер представљају један од захтјева за пријем Босне и Херцеговине у чланство ЈАА.

Новим законом уређује се нова организација БХ ДЦА коју треба да изврши директор БиХ ДЦА.

Будућност аеродрома Мостар и Сарајево

Услови за примопредају услуга на Аеродрому Мостар, између СФОР-а и цивилних органа власти према стандардима ИЦАО-а (проту-пожарна заштита) испуњени су. Ову примопредају треба окончати до краја 2003 године, када ће се француски DETAIR повући.

Тхалес-ов радар се поставља на Међународном аеродрому Сарајево и требало би да буде у функцији крајем октобра, када ће француски војни радар бити уклоњен. Домаћи контролори сада пролазе кроз интензивну обуку да би добили дозволу за рад на приступном радару. Контролори се обучавају и за послове приступног директора односно надзорника.

ПОЉОПРИВРЕДА

Сектор за пољопривред и фитосанитарна питања

В ијеће министара Босне и Херцеговине тек

треба да успостави Управу за фитосанитарна питања на државном нивоу. Главни задатак Агенције за фитосанитарна питања је бављење заштитом здравља биљака, прикупљање и дистрибуција информација, регулисање јавних услуга у домену заштите биља, успостављање и одржавање међуентитетске координације, припрема законодавства и политике везане за здравље биља, координација активности у превенцији, уношењу и ширењу штетних организама, извјештавање међународних организација о здрављу биља, припрема и провођење споразума, конвенција и билатералних споразума и функционисање у склопу

централних органа власти Босне и Херцеговине (захтјев ЕУ). Заједно са Државним уредом за ветеринарство, Агенција за фитосанитарна питања кључна је агенција одговорна за објезбеђивање пољопривредном сектору све потребне административне, регулаторне и политичке помоћи за повећање производње, прихода, извоза и броја нових радних мјеста. Неустављање ове агенције значило би задавање значајног ударца пољопривреди Босне и Херцеговине.

Успостављање Агенције за фитосанитарна питања приближиће Босну уласку у WTO и придруживању ЕУ. Када та управа буде успостављена њезини званичници треба да се почну бавити нагомиланим проблемима везаним за израду и усклађивање система Босне и Херцеговине са међународним захтјевима.

Закон о заштити здравља биља Босне и Херцеговине, којим ће се успоставити Агенција за фитосанитарна питања, усвојен је 8 аугуста 2003 године. Законом се надлежност за фитосанитарна питања јасно даје државном нивоу, што је у складу са међународном праксом. Ентитети ће, међутим, морати проводити одговарајуће ентитетско законодавство, усклађено са државним законским оквиром. Министарство вањске трговине и економских односа задужено је за успостављање Агенције за фитосанитарна питања. Заједно са овим министарством, Комисија за фитосанитарна питања (тијело на државном нивоу задужено за фитосанитарна питања у прелазном периоду до оснивања Агенције за фитосанитарна питања) у сарадњи са Агенцијом за државну службу Босне и Херцеговине дефинисаће опис послова за именовање прва три званичника ове управе (директора, замјеника и секретара).

Комисија за фитосанитарна питања основана је у априлу 2003 године. Комисија се састоји од представника Министарства вањске трговине и економских односа, министарства пољопривреде Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, те представника Дистрикта Брчко. Представници ЕК, ГТЗ-а и ОХР- такођер су чланови ове комисије. Сврха Комисије за фитосанитарна питања је да врши надзор над фитосанитарним сектором до успостављања Агенције за фитосанитарна питања.

Одмах по оснивању комисије, Закон о фитофармацеутским ресурсима Босне и Херцеговине, Закон о сјеменима и садницама Босне и Херцеговине те Закон о минералним ђубривима Босне и Херцеговине су израђени. Закон Босне и Херцеговине о правима везаним за сорте биљака

још је увијек у процедури. Овим се законима уводе темељни захтјеви везани за учешће Босне и Херцеговине у међународној пољопривредној трговини.

Комисија је кренула и са иницијативама везаним за приступање Босне и Херцеговине мјеродавним међународним и регионалним конвенцијама. Припремила је темељно законодавство- законе и правилнике које ће Агенција за фитосанитарна питања примјењивати.

Перспективе

С појачаном међуентитетском сарадњом и одговарајућим финансијским изворима фитосанитарни сектор може знатно брже напредовати. Скроман ниво улагања- који би дошао од међунаордних агенција, агенција владе Босне и Херцеговине или приватних улагача- може генерисати значајне дивиденде, пошто су могућности производње у најкраћем року велике, а ово би имало непосредног утицаја на трговински биланс.

ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

Пружање добрих телекомуникацијских услуга по разумним цијенама један је од кључних елемената тржишне привлачности. Након успостављања правног оквира у Босни и Херцеговини и настојања регулатора да уреде тарифе као и међусобно повезивање у пружању телекомуникацијских услуга, најзначајнији су елементи у стварању конкурентног окружења у Босни и Херцеговини па се жиха сада помјерила на питање доброг управљања у јавним предузећима. Незавсни специјални ревизор извршио је преглед финансијких извјештаја о пословању у три оперетора телекомуникација у Босни и Херцеговини у посљедњих неколико мјесеци и закључио да је преко 90 милиона КМ још могло бити оприходовано само када би нека основна питања као што су нетранспарентна пракса у тендерском поступку, превелики износи донација, неодговарајућа пракса везана за контролу итд били стављени на дневни ред. Свим предузећима је највећа мана лоше управљање и висок ниво пропуста на највишим управљачким функцијама.

Сходно овоме ентитетски премијери обавезали су се да ће припремити и прије краја године усвојити пакет о добром управљању. Тај би се пакет састојао

од низа закона из привредног права, подручја јавних набавки, ревизије, рачуноводства и облигација. Циљ тих реформи није само просто реаговање на налазе већ најави свеобухватне корјените реформе у јавном сектору.

Осим тога, премијери Хаџипашић и Микеревећ изјавили су да ће сматрати одговорним појединце за све пропусте које су чинили. Потврдили су још једном да ће телекомуникациска предузећа ићи у приватизацију. Тај је процес до сада текао на задовољавајући начин само у Републици Српској, гдје се у наредном кварталу очекује именовање саветника за приватизацију.

У посљедњем кварталу и даље ће у жижи бити побољшање управљања телекомуникациским предузећима и настојања регулатора да почне са уређивањем тарифа..

БАНКАРСТВО

Развој догађаја у Централној банци Босне и Херцеговине – Ретроспектива

Како су реформе донешене у посљедњих неколико година почеле да се укорјењују и као резултат дају обједињени банкарски систем у развоју – чему најбоље свједочи обједињење двају ентитетских агенција за осигурање депозита – статутарни преглед улоге Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББХ) нуди правовремену могућност за процјену напретка у овом изузетно важном сектору у процесу економских реформи. Недавно обраћање гувернера Централне банке Петер-а Ницхолл-а представља преглед развоја ЦББХ и њезине изгледе за будућност. Из презентације гувернера Ницхолл-а извађане су сљедеће информације.

Централна банка је релативно млада организација, која је почела са радом 1997 године као институција на државном нивоу а представља једини монетарни орган власти у Босни и Херцеговини. Најзначајнија функција банке је монетарна политика, која функционише на строгим законским одредбама који се односе на монетарни одбор. Основ за избор механизма монетарног одбора био је трострук: обезбиједио је стабилан, чврст валутни курс у једном економски нестабилном окружењу; отклоњена је дискреција при којој су се институције и одлуке усаглашавале само уз велике потешкоће;

а, монетарни одбори су раније остваривали значајан успјех у одређеном броју земаља у транзицији. Монетарни одбор у Босни и Херцеговини карактерише 1) фиксни валутни курс, законски специфициран; 2) потпуна покривеност страном валутом за сва дуговања ЦББХ у КМ; и 3) пуна конвертибилност дугова КМ у односу на валуту за коју се веже (некада њемачка марка а сада Еуро). Успјех у одржавању потпуног валутног покрића доказује и резерва од неких 144 милиона КМ крајем аугуста 2003, што представља стални раст од 29.4 милиона КМ у децембру 1998 године. Занимљиво је примјетити да је ниво девизних резерви нешто опао након постигнутог врхунца 2001 године, углавном захваљујући чињеници да су комерцијалне банке прошириле активност давања домаћих кредита, а као резултат тога дошло је до смањења нивоа њихових полога у ЦББХ. Тренутно нето резерве ЦББХ представљају покривености увозом у периоду од три мјесеца, што се уопште узевши може сматрати прихватљивим нивоом.

Како је статутом утврђени обавезни преглед монетарне улоге ЦББХ сада у разматрању, кључни елемент у тим одлукама представља питање да ли је аранжман монетарног одбора био успјешан. По свим објективним стандардима, пресуда би морала бити позитивна. КМ је уживала значајну стабилност у односу на њемачку марку и Еуро након његова увођења, и даље је од свога увођења у потпуности конвертибилна, а стопа инфлације КМ у Босни и Херцеговини је ниска и стабилна варирајући у нивоу између 0.7 и 0.9 од 2001 године. Осим тога КМ представља доминантну валуту у трансакцијама које се обављају у земљи а пропорција банковних полога у КМ расте, иако је још увијек преко 50% полога у инострану валуту. Ова позитивна перформанса представља значајан фактор у привлачењу страних улагања.

Признајући стабилизирајућу улогу аранжмана монетарног одбора, Предсједништво Босне и Херцеговине најавило је да ће ова функција и даље остати као једна од главних одлика макроекономске политике у Босни и Херцеговини, став који дијеле и државна и ентитетске владе. Најважнији разлог за ово је да је ова политика уродила значајним економским и социјалним плодовима, а била је нарочито важна у остваривању осјећања стабилности у послератном окружењу реконструкције. Коначно, дугорочнији циљ Босне и Херцеговине је придруживање ЕУ што ће бити знатно олакшано постојећом везом између КМ и Еура.

ОХР МОСТАР

Инвестиција спасена у посљедњем тренутку

Ле етни мјесеци у Мостару обиљежени су политичким неслагањима и тешким преговорима око испуњавања услова за понуду Свјетске банке да финансира Пројекат који се односи на управљање кабастим отпадом. Одлагање отпадних материјала већ дуго представља проблем за Мостар, а било је и предметом спора међу водећим партијама и градским званичницима. Сат времена прије истека рока Свјетске банке (након чега је пријетила опасност повлачења ове понуде за финансирањем) Градско вијеће Мостара испунило је услове Банке и успоставило једиствено јавно комунално предузеће.

Прије рата Мостар је имао једно Јавно комунално предузеће са двије подређене структуре: Паркови, одговорни за инфраструктуру и јавне паркове, и Комос, задужен за одвоз и одлагање отпадног материјала. Међутим, као посљедица рата, ова два предузећа су се раздвојила. Паркови су функционисали у општинама са хрватском већином, док је Комос функционисао у општинама са бошњачком већином.

У току дјеловања Управе ЕУ, преко 4,5 милиона ДМ уложено је у успостављање модерне депоније, смјештене у Уборку на источној обали Неретве, у границама општине Мостар Сјевер. У недостатку политичке воље међу хрватским странкама да заједнички користе ову локацију, њоме је управљао само Комос.

Међутим, пошто је изостала градња планиране хрватске депоније, хрватске партије су почеле да лобирају могућност приступа локацији Уборак. Преговори су резултирали споразумом из 2002 година у складу са којим су општине са хрватском већином могле користити депонију, плаћајући 60 КМ по тони отпада.

У међувремену, у јуну 2002 године, Свјетска банка је одобрила Пројекат везан за управљање кабастим отпадом у Босни и Херцеговини у вриједности од 18 милиона америчких долара, што укључује бескаматни кредит, који се отплаћује у року 35 година с грејс периодом од 10 година. Мостар је постао потенцијалним кандидатом за учешће у овом програму, са могућношћу добивања повољног кредита у износу од 2 милиона америчких долара. Осим тога, ако овај пројекат буде успјешно

имплементиран Свјетска банка би била спремна да обезбиједи додатних 5 милиона гранта из Глобалног фонда за околиш за чишћење Ријеке Неретве.

Свјетска банка поставила је сљедеће услове: Град би требало да оснује једно предузеће које ће се бавити одвозом отпадног материјала, а директор тог предузећа имао би овлаштења да потпише субвенциони кредитни аранжман са Свјетском банком. Та би се фирма морала бавити управљањем и одлагањем отпада, а цијене за одвоз смећа требало би да буду у складу са европским стандардима и једнаке за све кориснике; фирма не би требало да запошљава више од 25 људи. Рок који је продужаван пет пута, постављен је за 30 септембар 2003 године. Да услови нису били испуњени Свјетска банка би размотрила могућност реалокације ових средстава другим регијама.

Након неколико покушаја Градског вијећа Мостара да донесе одлуку о оснивању јединственог јавног комуналног предузећа за одвоз смећа Уборак постигнут је споразум на коначној ванредној сједници одржаној 30 септембра 2003 године. У току те сједнице усвојена је Одлука о оснивању предузећа за одвоз смећа, а именовани су и привремене директор и замјеник.

Рјешење овог питања, након година неслагања, вјероватно ће послати позитиван сигнал потенцијалним улагачима у град Мостар.

Влада херцеговачко неретванског кантона суочава се са тешким финансијским изазовима

Недостатак средстава у буџету Херцеговачко-неретванског кантона још једном је проузроковао немирно стање између Владе ХНК и синдиката, што је овога пута завршило и штрајком у сектору образовања, почетком ове школске године. То је, без сумње, владу довело у врло тешку ситуацију, с обзиром на чињеницу да се стално бори да редовно распореди средства за исплату плата својим буџетским корисницима, а поред тога суочава се и са огромним дуговањима из претходних година, који износе 43.5 милиона КМ (на дан 31 децембра 2002 године)

Уопште узевши, синдикати су изашли са одређеним бројем захтјева према влади, а нарочито везано за потписивање колективног уговора, плаћање доприноса и неисплаћених плата, 20% плата за септембар 2002, накнаде за учитеље, те убрзање процеса редовне исплате плата. Иако је влада, након неколико расправа, испунила њихове главне

захтјеве, синдикати су и даље инстистирали да им се сви захтјеви испуне.

Како је вријеме пролазило, тако се јаз између двије стране све више продубљивао. Док је Влада на све могуће начине покушавала да оконча штрајк, синдикати су постајали све бескомпромиснији, охрабрени Одлуком кантоналног суда, којом се потврђује легалност њиховог штрајка.

Влада је позвала наставнике, родитеље и ученике да одмах отпочну са наставом, тврдећи да реално гледајући не може испунити захтјева синдиката због недостатка прикупљених средстава. Међутим, синдикати су позивали исте ове стране да подрже њихово стајалиште и наставе са штрајком.

Коначно, синдикати су обуставили штрајк 2 октобра 2003 године. Хрватски синдикат средњег образовања потписао је уговор са владом а, хрватски синдикат основног образовања окончао је штрајк без постизања споразума. И једни и други покренуће поступак против Владе на суду, да би испунили своје захтјева.

Овај би штрајк требало да служи као јасно упозорење Влади ХНК да треба озбиљно да се позабави својим неефикасним планирањем буџета и праксом трошења. Требало би да смањи трошкове и успостави листу приоритета, смањи администрацију, уведе бољу финансијску контролу и већу транспарентност у трошењу а поради са Пореском управом на бољем убирању прихода. Осим тога треба да сачини план за консолидацију текућих дугова владе, а прије свега, у буџет укључи развојне компоненте, које тренутно не постоје. Уколико се влада не активира по овом питању, стално ће се суочавати са кризама попут ове која је у сектору образовања управо окончана.

Завод за јавно здравство хнк

Иако Закон Федерације Босне и Херцеговине о здравственој заштити (1998) предвиђа оснивање кантоналних завода за јавно здравство у року од шест мјесеци од његова усвајања, ХНК још увијек има два завода за јавно здравство. Један од њих функционише у општинама са бошњачком већином, а основан је 1995 године. Други, испостава Федералног завода који је преузео упосленике некадашњег Хрватског међукантоналног завода када је овај био укинут, покрива општине са хрватском већином у ХНК.

Након обједињавања Фонда за здравствено осигурање ХНК, на иницијативу министра здравства ХНК, питање оснивања Завода за јавно здравство

ХНК коначно је покренуто. У ту сврху, састанак о његову оснивању одржан је у септембру ове године, гдје су све мјеродавне стране, укључујући Министра здравства Федерације Босне и Херцеговине и директора Завода за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине биле присутне.

Исход тога састанка било је успостављање радне групе која треба да припреми докуменат везан за процјену тренутне ситуације и могућности будуће организације, те оснивање кантоналног завода за јавно здравство. Пошто је тај задатак завршен крајем септембра 2003 године, министар здравства ХНК ће то сада требати презентирати Влади ХНК. Прије ове иницијативе министра здравства ХНК, Управни одбор Завода за здравствено осигурање ХНК већ је разговарао о текућем и будућем финансирању ове установе. У ствари су донијели одлуку да у потпуности престану са финансирањем рада Завода за јавно здравство у дијеловима гдје већином живе Бошњаци, што представља политику преузету из претходног система, а да их само дјелимично финансира до краја 2003 године. Осим тога, утврђено је да ће сва будућа плаћања бити регулисана на бази уговора за пружене услуге, као што то и налаже Закон о здравственој заштити Федерације Босне и Херцеговине.(1998)

Ова иницијатива представља додатни корак ка укидању већ дуго постојећих паралелних институција у овом кантону.

ОХР БАЊА ЛУКА

Опоравак индустријске производње у Републици Српској се наставља

Док је с једне стране суша уништила готово једну трећину примарне пољопривредне производње у току 2003 године, снажан пад индустријске производње из 2001 и 2002 године ове је године доживио обрат. Индустријска производња у периоду јануар-аугуст у поређењу са истим периодом прошле године порасла је за 5.5.%². Пораст од 14% у производњи енергије у овом периоду даје главни допринос расту у целокупном сектору, имајући на уму чињеницу да енергија представља 34.25% укупног индустријског производа Републике Српске

²Завод за статистику Бањалука
индустријска статистика

Позитивни трендови регистровани су и у сљедећим секторима:

- Прехрамбена индустрија биљежи раст од 8.7%³
- Рударство (угаљ и лигнит) биљежи пораст од 16.2 %
- текстилна индустрија порасла је за 22.3%
- Производња пулпе и папира три пута је виша у периоду о коме се говори, у поређењу са истим периодом прошле године⁴

Фабрика алуминија Бирач иу Зворнику почела је недавно са производњом након двије године припрема. Ово ће вјероватно имати позитиван утицај на податке везане за индустријску производњу у најкраћем року, а утицаће и на трговински биланс Босне и Херцеговине пошто је производња у Бирачу извозно оријентисана.⁵

ОХР ТУЗЛА

Отвара се Пословно услужни центар зеничко добојског кантона

На инаугурацији 30 децембра 2002 године Влада зеничко добојског кантона обавезала се да ће покренути низ активности да побољша пословну климу у зеничко добојском кантону.

Једа од три значајна пројекта на коме је радила Влада ЗДК је Пословно услужни центар (БСЦ). У протеклих 4 до 5 мјесеци Влада ЗДК учинила је значајне напоре да оснује модеран центар који ће задовољити потребе пословних људи, а у сриједу 24 септембра БСЦ је званично и отворен.

³ Државно предузеће ЦЕЛЕЦ Банјалука откупио је страни партнер из Словачке ЕЦОИНВЕСТРозомберок 2001 године. Инвестирано је 17.5 милиона КМ у обнову производње од 2001 до средине 2003 тако да је сада индустрија папира сада готово потпуно опорављена.

⁴ Бирач је био један од највећих извозника у бившој Југославији

Обраћање Замјеника Високог предствника и Шефа економског одјела, Patrice-a Dreiski-ог на отварању БСЦ Зеница

БСЦ ради на принципу све на једном мјесту, пружајући административну подршку пословним субјектима, а омогућава и приступ бази података у којој се налазе информације о некретнинама, страним и домаћим тржиштима, информације о законима, те субвенцијама владе или невладиних организација у ЗДК. То значи да подузетници имају на располагању сервис који се у њихово име бави свим бирократским процедурама кроз које је потребно проћи да би се пословало у кантону.

Особље БСЦ-а

Да бисте ступили у контакт са зеничким БСЦ: јавите се на телефон: (032) 44 99 20; Факс: (032) 44 99 27; Е-маил: бсцздки@бих.нет.ба

Славно језеро "Паноника" отвара се у Тузли

Многим људима је идеја градоначелника Тузле Јасмина Имамовића о сланом језеру у сред града изгледала неразумном- но међутим у стварности се испоставило да се ради о изразито разборитој идеји: општинско добро које се само финансира, а окренуто породицама.

У јеку лјетне сезоне на језеро "Паноника" дневно је долазило између 3000 до 5000 посјетилаца, тако да је дневно зарађивано и преко 10,000 КМ, иако је за јеку испод 7 година улаз био слободан. Након

церемонијалног отварања (18 јула 2003) у раздобљу од само 36 дана, продато је укупно 100,000 улазница. Процјене су биле да ће се радити само о око 1500 посјетилаца дневно.

Инвестиција од 1.5 милиона КМ била је потребна за изградњу овога језера. Слана вода за пуњење језера испумпана је из 10 милиона година старог сланог извора морске воде испод града Тузле.

Језеро "Паноника"

У граду је сада актуелан слоган – "Уживај у сланој плажи Тузле".

Фабрички форум

20 августа, ентитетски премијери Хаџипашић и Микеревић придружили су се Доналд-у Хаус-у у низу посјета фабрикама у Зеници, Тузли и Бијељини. Био је то дио једног ширег програма посјета индустријским погонима који су током љета провели два премијера и амбасадор Хаус. У Тузли госп. Хаџипашић, госп. Микеревић и амбасадор Хаус учествовали су у Фабричком форуму, расправи –окружном столу са представницима радника Босне и Херцеговине у једној фабрици која више није у употреби.

Фабрички форум је испитао утицај реформских настојања на раднике, и изналазио начине на које представници радника могу да буду продуктивније укључени у процес реформи. Оба премијера нагласила су да су владе веома свјесне ситуације у којој се радници налазе и да саосјећају са њиховим недаћама. Реформски процес тек треба да изнедри опипљиве резултате у ширем контексту. Међутим, они су инсистирали да само дубљим и бржим реформама Босна и Херцеговина може транзицију претворити у живу тржишно оријентисану привреду која може да генерише квалитетна радна мјеста. Вође синдиката које су учествовале у форуму нагласиле су да се не противе приватизацији, али да желе да се увјере да се приватизација обавља на транспарентан начин.

ОХР БРЧКО

Инсталисан међународни оптички систем Осијек-Сарајево

У септембру завршена је инсталација међународног телекомуникацијског оптичког система Осијек-Сарајево капацитета 2,5 Гбпс. Систем је сада изграђен и користе га Хрватски телеком и БХ Телеком. Радови на овом систему почели су у октобру 2002 године. Главни изазов представљало је полагање оптичког кабла и успостављање везе испод ријеке Саве, између Гуње и Брчког.

Пије тога међународни телекомуникацијски саобраћај ишао је кроз Хрватску и Мађарску преко земаљске радијске везе. Нови систем Сарајево-Осијек прва је међународна оптичка веза БХ Телекома.

Нови систем ће одмах почети са радом, тако да ће телефонска веза између Босне и Херцеговине и Хрватске, односно Босне и Херцеговине и других земаља бити побољшана, а преносни капацитети Босне и Херцеговине значајно проширени.

Уговор о изградњи индустријске зоне у Дистрикту Брчко потписан

Након више од двије године интензивних преговора између Владе Дистрикта Брчко и Удружења индустријалаца из Венеције (Италија), уговор о изградњи индустријске зоне у дистрикту Брчко потписан је 22 септембра 2003 године у Сарајеву. Мала и средња предузећа из сјеверноисточне Италије показала су интерес за премјештањем неких својих производних дијелова у Дистрикт. У почетку ће се радити о улагањима углавном у секторе текстила, хране, обраде метала и обраде дрвета. Индустријска зона простираће се на око 130 хектара земљишта. Ова инвестиција ојачаће свеукупни привредни развој у дистрикту и проширити постојеће економске везе између Босне и Херцеговине и Италије.

ОХР-Брчко домаћин састанка Иницијатива везана за ријеку Саву

Након заједничке иницијативе Супервизора за Брчко и Министарства саобраћаја Босне и Херцеговине, Стратешка група и тим стручњака за пловидбу те Прелазне комисије за ријеку Саву

састали су се 24 септембра у ОХР-у Брчко. Састанак је омогућила и њиме предсједавала Иницијатива за југоисточну сарадњу. Извршена је процјена ситуације и могућности програма чишћења корита, те процјена трошкова и препоруке које би омогућиле поновно успостављање пловидбе на ријеци Сави. Резултати:

- абатиметрички преглед 165 км ријеке у Србији биће обављен што је прије могуће.
- преглед горњег тока ријеке, од ркм 207 до ркм 222, да би се утврдило да сипуњава стандарде из прегледа финансираног из фонда за брзо реаговање (ситуација се снима сваких 50 м ријеке) што је прије могуће.

Међународни фонд за деминирање има око 400,000 € који би могли да се додјеле овом програму.

ЗАКОНОДАВСТВО ВЕЗАНО ЗА ПОСЛОВНО ОКРУЖЕЊЕ

Закон о рачуноводству и ревизији

Овим законом уводе се међународни рачуноводствени стандарди у Босну и Херцеговину, што представља пријеко потребан корак напријед. Неадекватни рачуноводствени стандарди омогућили су развој пословне културе у којој су злоупотребе и корупција широко распрострањени. Због тога, јавна предузећа изгубила су на стотине милиона КМ захваљајући лошем управљању, а приватна предузећа нису била у могућности да убиру плодове које доноси дисциплинована рачуноводствена култура – при чему транспарентност у пословању представља правило а не изузетак, а непоштене фирме не могу извући корист из кривог представљања своје финансијске ситуације. Овај нови закон утврдиће обавезне стандарде, укључујући оне који се односе на професионалну етику за подручје рачуноводства и ревизије који ће се примјењивати у цијелој Босни и Херцеговини.

Један од кључних циљева овог законског акта јесте стварање могућности за развој професије рачуновођа и ревизора као приватног сектора, који ће бити овлашћени да раде у цијелој земљи, подстицајући инвестиције и економски раст у Босни и Херцеговини.

Очекује се да ће овај закон Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине донијети крајем октобра 2003 године.

Закон о нотарима

Нотари доприносе правној сигурности тако што обезбјеђују поуздану документацију о значајним правним трансакцијама, и дјелују као заштита против непотребне брзине у склапању уговора. Функција нотара помаже у смањивању броја спорова пред судом, тако да се олакшава рад судова. Институција нотара даје кључни допринос консолидацији владавини закона у Босни и Херцеговини.

Кад Закон о нотарима буде донешен биће много теже онима који изbjегавају пореске обавезе да се крију из фиктивних предузећа, пошто се такве фирме неће моћи регистровати код нотара.

Завршетак успоставе овог новог система рада нотара (укључујући и примјену система) планира се за средину 2004 године.

Регистрација предузећа

Тренутно постојећи систем регистрације предузећа у Босни и Херцеговини је скуп, оптерећен бирократијом и без потребе одузима много времена. Сада је у изради Закон о регистрацији предузећа на нивоу Босне и Херцеговине. Њиме се успоставља нови систем који ће стимулисати улагања у с временом донијети нових радних мјеста, пошто ће бити лакше извршити регистрацију неког новог предузећа у Босни и Херцеговини. Овај нови систем ће помоћи и успостављању јединственог економског простора кроз постојање увјерења о регистрацији предузећа које ће важити у цијелој Босни и Херцеговини, а биће успостављена и база података регистрованих предузећа чиме се омогућава већа транспарентност и оправданост.

Систем ће омогућити онима који региструју нова предузећа да паралелно проведу неколико извршних корака, а не један по један као сада. Систем ће бити и аутоматизован, па ће се тако смањити могућности за корупцију, а биће у складу са стандардима ЕУ.

ПРЕГЛЕД МАКРО-ЕКОНОМСKE СИТУАЦИЈЕ У БИХ

Бруто национални доходак (ГДП) је непрестано растао од 1997.г., и процјењено је да је сада званични ГДП по глави становника око 1800 \$. Међутим, могуће је да званични подаци значајно подцјењују стварни ГДП по глави становника, који би према неким процјенама могао бити око 2500 \$, ако не и већи. У исто вријеме, ти подаци индицирају да је стварни годишњи раст ГДП-а око 5%. Иако је ова стопа далеко од наглог пораста стопа који је забиљежен крајем деведесетих, то можда указује на чињеницу да је главни дио послеријатне реконструкције завршен и да је БиХ постигла редовнију и, надајмо се, одрживу стопу раста, сличну оној која је забиљежена у сусједним земљама и ширем региону.

Са монетарне стране, БиХ је била изузетно успјешна. Монетарни систем који функционира од 1997.г. резултирао је поузданом и стабилном валутом. Тако Централна банка БиХ тренутно ужива значајне резерве иностраних валута, које су се повећале за више од 15 пута од 1997.г., и могле би покрити извоз за период од око три мјесеца. У исто вријеме, монетарни агрегати показују здрави пораст. М0 се повећао скоро седам пута од децембра 1997.г., док је М2 порастао око 5 пута у истом периоду. Ипак, инфлација у БиХ је занемарљива – просјечан индекс потрошачких цијена (ЦПИ) за 2002.г. је око 0,4% за БиХ као цјелину.

Међутим, када се повежу те двије чињенице, резултати нису толико позитивни као што се можда чини на први поглед. Чак и ако је инфлација скоро искоријењена, чињеница да монетарни агрегати и привреда у цјелини расту у исто вријеме указује на то да је маргина резервног капацитета бх. привреде још увијек изузетно велика и да је, као резултат тога, раст и функционалност бх привреде значајно испод њеног потенцијала.

Показатељи индустријске производње за 2002.г. указују на то да су индустрије у Федерацији произвеле скоро 80% више него у 1997.г., али цифре за РС су забрињавајуће зато што исти подаци показују опадање њене индустријске производње између 1998.г. и 2002.г. Као резултат тога, индустрије РС тренутно производе само 12% више него у 1997.г. Међутим, чини се да се тај

негативни тренд обрнуо протеклих мјесеци (погледајмо Бања Луку).

Што се тиче јавних финансија, забиљежен је позитиван тренд на сва три нивоа владе у БиХ. Док су државни буџети скоро увијек били избалансиран, ентитетски дефицити из 90-их нису ни приближно елиминирани. Тако је 2002.г. јавни дефицит као проценат ГДП-а био 0,8 и 0,2 у ФБиХ и РС. Међутим, различите вањске обавезе БиХ износе до неких 50% ГДП-а. Захваљујући марљивом сервисирању дуга (ниво вањске задужености БиХ постојано опада од 1998.г.), то се не сматра озбиљним дестабилизационим фактором.

Још више забрињава растући дефицит на текућем рачуну, који БиХ константно биљежи од краја рата. Тај дефицит је само у 2002.г. износио 2,000 милиона долара – што је једнако 40% ГДП-а. Дефицит је показатељ нездраве домаће индустријске основе и њене недовољне конкурентности у земљи и иностранству. Оваква ситуација је дјелимично посљедица регулаторног окружења, а дјелимично комплицираног пореског система. Ти фактори неповољно утичу на нивое домаћих и страних улагања и ефикасност и конкурентност привреде БиХ као цјелине. Порески систем и тренутно регулаторно окружење се анализирају и надати се да ће ово унаприједити конкурентност привреде.

Општи закључак је да БиХ није суочена са привредном стагнацијом, али упркос неким изузетно охрабрујућим знацима, будући раст зависи од неколико ствари. Оне су углавном домаће природе и захтијевају значајну промјену домаћих регулаторних и фискалних сфера. Реформе у ова два подручја су од суштинске важности за ослобађање скривених економских потенцијала и напредовање бх привреде.

BiH Economic Update

Економски показатељи з БиХ за период Јануар
2001 – март 2003

Извор: Заводи за статистику ФБХ и РС

Индикатор	Федерација БиХ	Република Српска	БИХ (процјена ОХР-а)
ГДП номинални у 2001 ГДП номинални 2000 Номинални пораст 2000-2001 Стварни пораст 2000-2001 (минус инфлација у РС 6.5%)	7,224 милијарде КМ 6,698 милијарде КМ + 7,8% +6,7%	2,993 милијарде КМ 2,734 милијарде КМ + 9,5% 3%	9,161 милијарде КМ 8,321 милијарде КМ +10,0% +5,5%
Индекс у индустријској производњи 08/03 у поређењу са 2002 08/03 у поређењу са 08/02	 +14,6% +8,3%	 + 6 % +2,3%	 Н/А Н/А
Индекс малопродајних цијена 08/03 у поређењу са 2002 08/03 у поређењу са 08/02	 - 0,8% - 0,2%	 +0,8% +1,7%	 Н/А Н/А
Просјечна нето плата 07/03 (РС 08/03) У07/03 поређењу са просјеком у 2002	530,79 КМ +9,9%	381 КМ +10,1%	480,7 КМ* +10,0%*
Број запослених 07/03 (РС 6/03) Број регистрованих незапослених 07/03 (РС 08/03)	387.832 лица 297.477 лица	249.186 лица 146.040 лица	637.017 лица* 443.517 лица*
Број пензионера 04/03 (РС 08/03) Просјечна пензија у 08/03	286.567 лица 190 КМ	183.640 лица 135 КМ	470.207 лица* 168.3 КМ
Увоз јан-јул 03 (РС / ауг) Извоз јан-јул 03 (РС / ауг) Трговински дефицит у јан-ауг 03 Покривеност увоза извозом	3.678,9 милион КМ 1.177,9 милион КМ 2.501 милион КМ 32,5 %	1.388,8 милион КМ 328,5 милион КМ 1.060,3 милион КМ 23,652%	5.067,7 милион КМ* 1.506,4 милион КМ* 3.561,3 КМ* 29,7%*

*подаци нису потпуно компатибилни (постоји разлика у датумима)